

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

ÇEVRE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

17 Aralık 2013 Salı

ÇEVRE KOMİSYONU
GÖRÜŞME TUTANAKLARI

17 Aralık 2013 Salı

---0---

K O N U

Doha Konferansında Kyoto Protokolünde Yapılan Değişikliklerin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

Sayfa

1:13

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:13
Genel Gerekçe	1:2
Mehmet Emin BİRPINAR (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı)	2:3, 5:8, 9, 10:11
Zafer ATEŞ (Dışişleri Bakanlığı Çevre Dairesi Başkanı)	3:4, 11, 12:13
Mehmet Hilal KAPLAN (Kocaeli)	4, 6, 7, 8
Melda ONUR (İstanbul)	5, 7, 11, 12
Sena KALELİ (Bursa)	5, 7, 9
Mustafa Serdar SOYDAN (Çanakkale)	5, 9
Mehmet METİNER (Adıyaman)	6, 8, 9, 11
Osman KAHVECİ (Karabük)	9:10, 11:12

Açılma Saati: 10.32

Kapanma Saati: 11.36

BİRİNCİ OTURUM

17 Aralık 2013 Salı

Açılma Saati: 10.32

BAŞKAN: Erol KAYA (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Osman KAHVECİ (Karabük)

SÖZCÜ: Sebahattin KARAKELLE (Erzincan)

KÂTİP: Aydın ŞENGÜL (İzmir)

_____0_____

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Hükümetimizin değerli temsilcileri ve basınımızın değerli mensupları; hepimize hoş geldiniz diyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Çevre Komisyonunun 24'üncü Yasama Dönemi Dördüncü Yasama Yılı'nın 13'üncü Toplantısını açıyorum.

Yeterli çoğunluğumuz vardır.

Bugün, gündemimizde, bir yasa tasarısı var ve bunu tali komisyon olarak görüşeceğiz, Kyoto Protokolü'yle ilgili tasarı. Konuyla ilgili, müsaade ederseniz, sizlerle biraz bilgileri paylaşmak istiyorum.

Malum, Kyoto Protokolü bir uygulama, yaptırım protokolü. Ancak, bunun esasını teşkil eden Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne bağlı bir protokol bu. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 1992 yılında imzalanmış, 194 ülkenin taraf olduğu bir sözleşme. Ana hedefleri olarak sera gazı emisyonlarının azaltılması, iklim değişikliğine insan etkisinin azaltılması, tarımsal üretimin zarar görmemesi ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir olmasından bahsediyor çerçeve. Buna bağlı olarak, 1997 yılında 192 ülkenin taraf olduğu Kyoto Protokolü imzalandı. Kyoto Protokolü, yaptırımlar öngörüyor. İki taahhüt dönemi var: Birisi, 2008-2012 arasındaki sera gazı salınımının 1990 yılındaki verilerin altına çekilmesi, yüzde 5 oranında.

İkinci taahhüt dönemi, bugün, yani bu yıl, 2013'te başlıyor ve 2020'ye kadar, yine, 1990 sera gazı emisyonlarının yüzde 18'in altına çekilmesini öngörüyor. Ancak, dünyada şu anda sera gazı salınımıyla ilgili iki büyük ülke var; birisi Çin, birisi Amerika. Ve toplam emisyonlarla ilgili, aşağı yukarı, yüzde 40'a yakın bir tabloyu oluşturuyorlar ve bunlar hâlen bu protokoldeki -özellikle Kyoto'yla ilgili- uygulamada yoklar.

Türkiye fotoğrafına baktığımızda, Türkiye 2004'te bu protokole taraf oldu. Türkiye'nin bunu uygulamasıyla ilgili iki ayrı dönemi var. Birisi, hem 1'inci Ek Protokol hem 2'nci Ek Protokol'le ilgili yaptırımlarla ilgili döneme imza atması. Sonra da değişiklik, bunun birazdan Hükümetten bilgisini alacağız.

Bence sevindirici hadise, Türkiye'nin İklim Değişikliği Ulusal Strateji Belgesi'ni yayınlamış olması ve bununla ilgili de düzenli, bazı öngördüğü hadiseleri şu ana kadar sürdürebilir noktada olması önemli bir hadise. Ancak, fosil yakıtlarla ilgili her ne kadar Türkiye'deki yenilenebilir enerjide artış söz konusu olsa bile ve bir de buna paralel, petroldeki -özellikle enerjiye dönük- artış azalmasına rağmen, arzu edilen noktada olduğu ifade edilemez. Türkiye için sevindirici hadise, sadece, bizim özellikle, Türkiye'nin emisyon artışı gelişmesine paralel olarak artarken emisyon artışı hızının azalmış olması.

Ben gündeme geçiyorum.

Tasarımız, Doha Konferansında Kyoto Protokolünde Yapılan Değişikliklerin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

Genel gerekçeyi size okutuyorum:

Gerekçe

İklim değişikliği, günümüzde salt bir çevre sorunu olarak görülmekten çıkmış ve çok ciddi sosyo-ekonomik sonuçlara yol açabilecek ve hatta ülkelerin güvenliğini tehdit edebilecek boyutta bir sorun olarak ele alınmaya başlanmış, ülkelerin sürdürülebilir kalkınma çabalarını ciddi ölçüde sekteye uğratabilecek potansiyeli ile uluslararası gündemin üst sıralarına tırmanmıştır.

Ülkemiz, günümüzün en önemli gündem maddelerinden biri olan çevre konularına verdiği önem ve iklim değişikliği ile mücadelede sergilediği kararlılık çerçevesinde uluslararası toplumla birlikte hareket etmiş ve 1992 tarihli Birleşmiş Milletler İklim

Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (BMİDÇS), 2001 yılında Marakeş'te yapılan BMİDÇS'nin 7. Taraflar Konferansı'nda özgün şartlarının tanınmasını müteakip 2004 yılında ve Kyoto Protokolü'ne (KP) de 2009 yılında taraf olmuştur. Bununla birlikte bu süreç dahilinde ülkemiz herhangi bir sayısal emisyon azaltım taahhüdü üstlenmemiştir.

Ülkemizin 2009 yılında KP'ye taraf olması, kurucu üyesi ve BM'nin saygın bir ülkesi olarak, uluslararası gündemin en öncelikli ve acil sorunlarından biri haline gelen iklim değişikliği ile mücadele konusundaki kararlılığını ve uluslararası toplumun güvenilir bir ülkesi olduğunu göstermesine ve 2011 yılında şekillenmeye başlayan 2020 sonrası için iklim değişikliği rejiminin oluşması sürecinde kendi özgün koşullarını daha iyi müzakere etmesine katkı sağlamıştır. Nitekim 2010'da Cancun'da düzenlenen 16. Taraflar Konferansında, 2011'de Durban'da düzenlenen 17. Taraflar Konferansında ve 2012'de Doha'da düzenlenen 18. Taraflar Konferansında alınan kararlarla ülkemizin diğer Ek-1 ülkelerinden farklı bir konumda olduğu taraf ülkelerce tanınmış ve ülkemizin salım azaltımı, iklim değişikliğine uyum, teknoloji geliştirilmesi ve transferi, kapasite geliştirme ve finansman alanlarında desteğe ehil olduğu kabul edilmiştir. Ayrıca, ülkemizin KP'ye taraf olmasıyla AB ile iklim değişikliğiyle mücadele ve iklim değişikliğine uyum konularında ve AB müktesebatına uyum bağlamında işbirliği olanaklarının gelişmesi de mümkün olmuştur.

KP'nin birinci taahhüt dönemi 2008-2012 yıllarını kapsamış ve 2012 yılında Doha'da düzenlenen BMİDÇS 18. Taraflar Konferansı ile KP 8. Taraflar Toplantısı sırasında KP'nin ikinci taahhüt döneminin 1 Ocak 2013 tarihinden 2020 sonuna kadar sürmesi kararlaştırılmış ve bu çerçevede Kyoto Protokolü'nde bazı değişiklikler yapılmıştır.

Söz konusu ikinci taahhüt döneminin taraf ülkeler açısından yürürlüğe girebilmesi için KP'ye yönelik "Doha Değişikliği" nin onaylanması gerekmektedir. Anılan değişiklik 143 ülkenin onay belgesini BM Sekreteryasına tevdi etmesiyle yürürlüğe girecektir.

Yukarıda maruz hususlar ışığında, ülkemizin ilk taahhüt döneminde olduğu gibi ikinci taahhüt döneminde de sayısallaştırılmış sera gazı emisyon azaltım yükümlülüğünün bulunmadığı gözönünde bulundurularak, ulusal düzeyde iklim değişikliği ile mücadele kapsamında hazırladığımız İklim Değişikliği Stratejisi ve Eylem Planıyla (2011-2013) uyumlu biçimde, "Doha Değişikliği" nin onaylanmasının yararlı olacağı mütalaa edilmekte olup, bu onayın ülkemizin iklim değişikliğiyle mücadele alanındaki kararlı tutumunun sürdürülmesinde önemli bir göstergesi olacağı değerlendirilmektedir.

BAŞKAN – Öncelikle, Hükümet temsilcilerinden konuyla ilgili biraz bilgi alalım.

Çevre Bakanlığımızdan Müsteşar Yardımcısı Sayın Birpınar, buyurun.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Sayın Başkanım, Çevre Komisyonunun çok değerli üyeleri; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak, Kyoto Sözleşmesi'nin 2009 yılında uygulanmaya başlanmasıyla ilgili imzayı Çevre ve Orman Bakanımız -o zaman Veysel Eroğlu- imzalamıştı, Türkiye de bu sözleşmeye dâhil oldu. Bu süreçte, tabii, bu Kyoto sözleşmesi aslında dünyadaki önemli anlaşmalardan bir tanesi ama maalesef, geçenlerde Polonya'da da gördüğümüz gibi, üzerinde bir konsensüs sağlanamamış bir anlaşma çünkü şu anda gördüğümüz kadarıyla sadece Avrupa Birliği bu işin içerisinde ve onlar takip ediyor, onun haricindeki ülkeler tamamen olayın dışında olmaya başladı ki 2012'de Doha'da yapılan toplantıda Kanada, Japonya, Yeni Zelanda ve Rusya da bu sözleşmedeki kendi üzerindeki sorumlulukları attılar ve "Biz bu sözleşmeye uymayacağız, bundan sonra bunun getirdiği sorumlulukları yapmayacağız." şeklinde bir kararla geri çekildiler. Zaten, Amerika ve Çin de bu işin içerisinde değildi. Dolayısıyla, şu anda sadece Avrupa Birliği'nin kontrolünde giden ve onların çok ciddi istediği bir şey ama tabii, burada bu 4 ülkenin çıkmasına rağmen bir tane de önemli bir etken daha oldu. Buraya, yine, karbon emisyonlarıyla ilgili bir başka madde daha eklendi.

Şimdi, geldiğimiz süreçte, aslında 2012'yle 2020 arasında neler olacak? Yeni bir anlaşma yapılacak ki bu Paris'te işte önümüzdeki yıl, yeni bir metin üzerinde anlaşmaya çalışıyorlar. Polonya'daki taraflar toplantısında hemen hemen hiçbir karar alınmadı doğru dürüst, dolayısıyla Paris'e kaldı. Paris'te 2012-2018 arasında yeni bir anlaşmanın, adilane bir anlaşmanın olmasını söylüyoruz.

Bizim durumumuz hep aynıydı, hiç değişmedi, yeni bir sorumluluk almadık ama önümüzdeki süreç için ısrarla şunu söylüyor ülkemiz: Biz diyoruz ki yeni dönemin dinamik olması gerekiyor yani günün şartlarına göre sorumlulukların değişmesi gerektiğini biz ısrarla söylüyoruz. Ayrıca, yeni dönemin esnek olması yani ülkeler sorumlulukları nispetinde ve imkânları ölçüsünde bu sözleşmeye katkı sağlamaları gerekiyor çünkü aslında çocuklarımızın geleceğiyle ilgili bir şey. Yani "çevre" işte, çocuklarımıza nefes alabilecekleri biraz hava, kullanabilecekleri, içebilecekleri biraz su ve aslında verim alabilecekleri biraz toprağı bırakabilmektir. Aslında mefulü ve faili aynı olan yani insan olan bir problem bu, insan kaynaklı bir problem. Dolayısıyla, bunun da yine imkânlar çerçevesinde dinamik, esnek olarak çözülmesi veya bu anlaşmanın öyle olmasını istiyoruz. Yeni dönemin güçlü olmasını istiyoruz. Neden güçlü olmasını istiyoruz? Filipinler gibi sorunla aslında uzaktan yakından ilgisi olmayan ancak iklim değişikliğinden ciddi ölçüde etkilenen küçük ada

devletleri var ve daha az gelişmiş ülkelerin haklarının korunması, gelişmekte olan ülkelerin sosyoekonomik kalkınma haklarına hanel getirmeyecek şekilde düzenlenmesi ve sanayi devriminden beri tarihsel sorumluluğa sahip gelişmiş ülkelerin liderlik rolü alması gerektiğini, aslında, ozon tabakasının delinmesi ve iklim değişikliği meselelerinde en büyük sorumluluğu alması gerekenin sanayileşmiş ülkeler olduğunu hepimizi biliyoruz ama bunların bu işten kaçıyor olması bu problemi her geçen gün daha da büyütüyor. Yeni dönemin kapsamlı olması yani sera gazlarının azaltılması, iklim değişikliğine uyum, teknoloji ve finansman konularında ortak bir vizyonla ele alınması gerektiğini biz söyledik.

Son olarak da, yeni dönemin adil olması yani en savunmasız ülkeler arasında olan bu küçük adalar gibi ülkeler sorumlulukları çerçevesinde ve imkânları ölçüsünde taşın altına elini sokmayacak ama gelişmiş devletlerin daha fazla taşın altına elini sokması gerektiğini söyledik.

Yani, bu temel prensipler çerçevesinde yeni anlaşmada yani yeni dönemde, 2020 sonrasında küresel sorunlara tarih boyunca hiçbir zaman sessiz kalmayan ülkemizin üzerine düşen görevleri imkânları ölçüsünde yapmaya kararlı olduğunu ama büyük ülkelerin, özellikle Çin gibi, Amerika gibi, Kanada gibi, Japonya gibi ülkelerin bu sorumluluktan kaçarken bizim emisyon azalımı yapmamız ve bunlarla ilgili de net değerler vermemiz çok akılcı görünmüyor çünkü hakikaten atmosferi -bir bilim adamı olarak da söylemek istiyorum- kirletenler bunlar. Yıllardır da sadece atmosferi değil aynı zamanda çevreyi ciddi manada kirleten, Karadeniz'i kirleten Avrupa ülkeleri -Tuna Nehri vasıtasıyla- şimdi bize "Biz kirlittik, aman, siz gelişirken kirlletmeyin." diyorlar. Aslında bu noktada çok haksız da değiller. Bize önerilen şey şu, bizim de yapmak istediğimiz aslında: Sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek yani gelişirken, büyürken mümkün olduğu kadar çevreyi, havayı, suyu, toprağı koruyarak, kollayarak gelecek nesillere bunları bırakarak gelişmeyi sağlamak, bunun için de mümkünse yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak, fosil yakıtları kullanmadan bu işi yapabilmek ama bu gelişen ülkelerin geçmişlerine baktığımız zaman hiçbir şekilde böyle olmadığını net bir şekilde görüyoruz, böyle bir çıkmazın da içerisindeyiz. Türkiye, yüzde 60-70 civarında enerji bağımlılığı olan bir ülke.

Şimdi, hangi işe el atsanız birileri size kızıyor. Mesela, Polonya'yı ne için suçladılar, fosil ülke ilan ettiler çünkü kömür kullanıyor diye ama aynı ülke nükleer kullansa başka bir lobi de "Niye nükleer santral yapıyorsun." diye kızıyor. Dolayısıyla, gelişen ülkelerin en büyük problemi olan bu enerji kaynaklarını bir şekilde bulması gerekiyor. Ama güzel örnekler de var, tabii, Sayın Başkanım, güçlü ülkelerin örnekleri var. 7 Temmuz 2013 günü Almanya'nın bütün enerji ihtiyacının tamamını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşıladılar yani rüzgâr, güneş ve termal enerjisiyle bir gün için, öyle bir gün denk geldi ve o gün karşıladılar ama bizim ülkemizde maalesef, tabii, maddi olarak o sıkıntılar olduğu için çözülemiyor çünkü 2003 yılında Almanya'yla bizim aynı zamanda başladığımız güneş enerjisinde onlar 33 bin megavata kadar çıktılar, biz hâlâ 3 bin megavatta kaldık çünkü çok, inanılmaz teşvikler veriyorlar. Bu teşviklerle de herkes yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneliyor, yüksek ücretlerle satın alma tazahütleri veriyorlar. Dolayısıyla, bizim ülkemizin de önümüzdeki süreçte biraz daha yenilenebilir enerji kaynaklarına doğru gitmesi mümkün olduğu kadar bu yolda iklim değişikliğinin önüne geçmesi ve önümüzdeki süreçte de Dışişleri Bakanlığımızla beraber yürüttüğümüz bu çalışmayı... Ki onlar ülkemiz adına sözcü durumdalar. Dolayısıyla, Başkanım, belki de onların da söyleyecek bir şeyi vardır. Ben biraz teknik olarak izah etmeye çalıştım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Dışişlerine söz verdim.

Buyurun.

DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANI ZAFER ATEŞ – Sayın Başkanım, tüm Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

Efendim, Sayın Müsteşarımızın söylediklerine esasen teknik manada ilave edecek çok fazla bir unsur yok ama ben birkaç hususa değinmek isterim.

Esasen bu değişiklik Türkiye açısından prosedürel bir değişikliktir çünkü bize herhangi bize herhangi bir yükümlülük getirmemektedir ama küresel manada önemli bir adımdır çünkü zıttalınızın de sunuşunuzda belirttiği gibi Kyoto esasen birinci dönemi, 2008-2012 arasını kapsamış ve sona ermiştir fakat bütün dünyanın beklentisi, geçtiğimiz sene Doha'da düzenlenen konferansında bunun ikinci dönem için de uzatılması yönündeydi. Nitekim, uzatıldı fakat bu bütün dünyanın beklentilerini karşılamaktan uzak bir değişiklik esasen. Zira, burada ana aktörlerin yer almadığını görüyoruz yani en başta Amerika olmak üzere veya ana kirleticiler olmak üzere burada yer almadığı için, esasen Avrupa Birliği ve birkaç küçük ülkenin yer almasıyla küresel emisyonlar içindeki azaltım payı bunun yüzde 13-15 civarındadır yani beklentileri karşılamaktan uzaktır. Şu anda bütün uluslararası toplum, Sayın Müsteşarımın da

sunuşunda belirttiği gibi, 2020'den sonra yani bu, şimdi onaylanması masada olan Kyoto'nun ikinci döneminden sonra geçerli olacak olan yeni iklim değişikliği rejimin müzakerelerine yoğunlaşmış durumdadır. Bu çerçevede, önümüzdeki takvim 2015 yılında bu anlaşmanın ortaya konulması, kabul edilmesi yönündedir. Biz de Türkiye olarak bu süreci yakından takip ediyoruz efendim. Müzakerelerde ben yani Türkiye ve Türkiye'nin durumu bir tarafta, ana müzakere boyutu bir tarafta olmak üzere, iki safta ülkemizin çıkarlarını yansıtmaya çalışıyoruz. Sözleşme yapılırken maalesef o zamanki işte OECD üyeliği dikkate alınmak suretiyle ülkemiz sözleşmenin Ek- 1'ine konulmuş durumdadır. Şimdi, burada iki sorun var. Birincisi: Türkiye'nin zaten orada olmaması gerekiyordu. İkincisi: Bu ekler zaten güncelliğini yitirmiş durumdadır yani bu mesela 1992 yılındaki fotoğrafı çekmiş orada, o zaman itibarıyla ana kirlenici olan ülkeleri, endüstrileşmiş ülkeleri, oraya koymuş fakat bugün itibarıyla ihtiyaçlara cevap veremez durumdadır. Elbette ki tarihsel sorumluluk dediğimiz -sözleşmede de hani kendine yer bulan bir ifade var- tarihsel sorumluluk itibarıyla hani sanayileşme devriminden sonra Batılı ülkeler özellikle dünyanın gerek kirlenme gerekse iklim değişikliği manasında belli bir sorumlulukları var fakat bugün bizim işlediğimiz tez -çünkü bu küresel bir sorundur, kimse bununla tek başına baş edemez- bütün ülkelerin taşın altına elini sokması gerektiğini söylüyoruz. Bunda da ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve ülkelerin kendi bireysel kapasitelerinin dikkate alınması gerektiğini söylüyoruz çünkü her ülkenin gerek uyum olsun gerekse azaltım olsun kapasiteleri aynı değil yani en az gelişmiş ülkeler bir grupta yer alıyor, Afrika ülkeleri bir grupta, küçük ada devletleri bir grupta yer alıyor. Bunların hepsinin kabiliyetleri aynı değil, o yüzden ülkemiz, bundan sonra geçerli olacak olan, 2020'den sonra geçerli olacak rejimde -Sayın Müsteşarımın da ilkelerini özetlediği gibi- dinamik, bütün ülkelere uygulanan, hukuken bağlayıcı olan ama aynı zamanda ülkelerin de kendi yapabileceklerini bağlayıcı olmayan bir tarzda niyet beyanı şeklinde ortaya koyabilecekleri esnek, adil bir sistemin kabul edilmesini savunuyor. Bu çerçevede efendim yani bu Kyoto Protokolü'nün 2'nci döneme uzatılması hususu küresel beklentileri her ne kadar karşılamasa da yürürlüğe girmesi açısından önem taşıyor. 143 ülkenin yani 195 ülkeden dördte 3'ünün onaylamasıyla yürürlüğe girecek fakat biz en son kısım ayındaki Tarafklar Konferansı'nda öğrendik ki şu ana kadar sadece 4 ülke, bunlar da işte: Mauritius, Birleşik Arap Emirlikleri, Bangladeş, Barbados bunlar tabii, en az gelişmiş ülkeler oldukları için hemen, bir an evvel onaylamışlar. Hani biz de uluslararası toplumun sorumlu bir üyesi olarak bu onay işlemini bir an evvel gerçekleştirip üzerimize düşen vazifeyi yerine getirmeyi arzu ediyoruz efendim.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN – Evet, son açıklamanızda ne yaptığınızı daha iyi anladık.

Sorusu olan arkadaşlarımız, sayın üyelerimiz varsa...

Sayın Kaplan, buyurun.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Müsteşarıma sormak istiyorum. Aslında bu Kyoto bizim, Türkiye için bir arapsaçı olmuş bir durumda. Başlangıçta, 2009'da, imza attığımızda Ek-1 listesine girdik, sorumluluk verdi, yükümlülük vardı, sonra Ek-1'den çıktı, Ek-2'ye aldı, yükümlülükten çıktık. Merak ettim, Doha'da, son yapılan toplantıda, daha önce 2012'ye kadar sekreteryaya görevi ve bunlarla ilgili işlemlerin yanı sıra termik ya da kirlenicilere sermayenin akıtılmaması gibi bazı teknik tedbirlerin alınması gibi noktada iken hâlâ bu sürenin uzatıldığı, 2020 yılına kadar devam edeceği, yanılmıyorsam söylediğinizden algıladığım bu.

Şimdi, hatırlarsanız biz de bir Enerji Kanunu geçti. Enerji Kanunu'nda termik santrallerin çevre mevzuatından 2018'e kadar muaf tutulması kararı verildi, hatta 2018'den sonra da 2021'e kadar, üç yıl Bakanlar Kurulu kararıyla bu işin ertelenmesi vardı. Evet, her ne kadar yükümlülük bize Doha'da bildirilmemişse Ek-1 ve Ek-2 listesinde olmamıza rağmen, bizim Türkiye olarak -şunu da çok iyi biliyoruz- doğal kaynaklarımızı Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde en çok kirlen, en çok tüketen ve emisyonu hızla yükselenlerden bir tanesi biziz. Bir ABD'yle, bir Kanada ile, bir Çin'le mukayese etmiyorum ama Avrupa Birliği ülkeleriyle karşılaştırdığımızda son on yıl içerisindeki hızı en yüksek olanlardan biriyiz. Siz özellikle Çevre Bakanlığı, Çevre Müsteşarlığı olarak bu yasal mevzuatlar, bu kanun düzenlemeleri olduğunda bir müdahil olma durumunda kendinizi hissetmediniz mi? Biz gerek Kyoto açısından gerek iklim değişikliği açısından imza atmışız uluslararası sözleşmelere, bu Enerji Kanunu'ndaki muafiyetin 2018'e kadar çevre mevzuatından muaf tutulmasının, özellikle elimizde bulunan doğal kömür kaynaklarını tüketmeye yönelik olması nedeniyle, kirlenicilerin başında olması nedeniyle de bir tedbir almayı düşünmediniz mi? Özellikle merak ettiğim nokta bu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Melda Hanım, buyurun.

MELDA ONUR (İstanbul) – Teşekkür ederim verdiğiniz bilgiler için.

Şimdi, bu Ek-B listesine baktığımda çok çeşitli kategoride ülke görüyorum, biz burada kendimizi nereye koyuyoruz? Şimdi, Sayın Müsteşar dedi ki: “Eskiden işte zaten bu dünyayı kirletmiş ülkeler...” Ama şimdi ben, Estonya’yı görüyorum, Hırvatistan’ı görüyorum, pek öyle ülkeler yok. Şimdi, kendimiz Çin’le, Amerika’yla mı bir yere koyuyoruz onlar imzalamadı diye. Birincisi, tamam yani müsteşarımızın aslında niye biz bu listede yokuz yönündeki sorular gelmeden önce bir ön açıklama yapmasını anlayabiliyorum ama bizim hedefsizliğimiz savunmamamız lazım herhâlde yani bizim, bir Avrupa Birliğine aday, ileri demokrasi çünkü bu da demokratik bir konudur ve yani kendimizi sürekli gelişen, kalkınan bir ülke olarak addettiğimize göre bir hedefimizin olması gerekiyor. Bu Çevre Bakanlığı içerisinde belki açıklanmamış hedefler olarak vardır ama bizim hedef vermemekle övünmemeliyiz diye düşünüyorum. Bu konuyla ilgili olarak Bakanlığımızın çalışması nedir? Dışişlerine de şeyi sormak istiyorum. Biz kendimizi hangi kategoride bir ülke olarak görüyoruz? Gelişmekte olan mı, gelişmiş mi, dünyayı ne kadar kirleten çünkü şu listeye baktığımda ben son derece karmaşık bir ülke profili görüyorum yani gelişmiş ya da gelişmemiş anlamında.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kaleli, buyurun, söz sizin.

SENA KALELİ (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de arkadaşlarıma katılıyorum. Tarihsel bir sorumluluk dedik, küresel bir sorumluluk, böyle bir bilinç henüz yerleşmemiş olsa böyle bir eğitim sistemi olmasa da çok ciddi bir küresel sorumluluk ama önce yerel ve ülkemize dair bir sorumluluk. “Böyle bir sorumluluğu, hedefi, önce Kyoto Protokolü’ne uydurmaktansa şu anda fosil yakıt kullanımının da azaltılması önemlidir.” dediniz, bir taraftan doğal gaz bütün ülkeye yaygınlaştırılmışken artık doğal gazı yakıt kullanımı fiyatlarının artışı nedeniyle mümkün olmayıp fosil yakıt dönüş olup hatta artık kitlesel, neredeyse kıyım olacak gibi kömürden zehirlenmeler oluyor bütün ülke çapında. Biz bu kömür, fosil yakıt kullanımını doğal gaza döndüremiz mi yani bu doğal gaz kullanımı hedefini niye küçültüyoruz da fosil yakıt kullanımına dönüyoruz? Hatta bunu vatandaşa dağıtıyoruz kalorisi düşük kömürleri ve bu sera gazı salınımını Bursa için örnek vereceğim, sizlerin raporlarına göre Bursa, Dilovası’nı geçmiş durumda hava kirliliğinde, nefes alamıyoruz, hele ki çukur olan bölgelerimizde. Bu konuda en azından doğal gaz fiyatının daha düşürülebilmesi, daha kullanılabilir hâle gelmesi ya da kömür yardımı yerine doğal gaz konusunda vatandaşa destek olunması daha doğru olmaz mı diye soruyorum. Bir de bize vermiş olduğunuz bu tasarıda, F madde 3, paragraf 7.2’de anlayamadım yani belki ben kavrayamadım. “1990 yılında arazi kullanım değişikliği ve ormancılık faaliyetlerinin sera gazı emisyonlarında net bir kaynak teşkil ettiği, Ek-1 ülkelerinde tahsis edilmiş emisyon miktarları...” diye gidiyor. Burada ormancılık faaliyetleri sera gazı emisyonları etkileşimi nasıl oluyor? Bir de bunu öğrenmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Sayın Kaleli’ye.

Buyurun.

MUSTAFA SERDAR SOYDAN (Çanakkale) – Teşekkür ederim.

Ben bir şey sormak istiyorum. Biz niye güneş enerjisine ve rüzgâr enerjisine yönelmiyoruz? Bakanlık bu konuda bir şeyler yapıyor mu, yapmıyorsa biz Çevre Komisyonu olarak bu konuda ne yapabiliriz, Türkiye’de güneş enerjisinin ve rüzgâr enerjisinin kullanılması konusunda?

Bir de iklim değişikliğinden dolayı biliyoruz ki su kaynaklarımız hızla azalmaktadır. Biz, su kaynaklarımızın üzerine ısrarla niye maden arama ve işletme ruhsatları vermek için uğraşıyoruz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Arkadaşlar, sorular bittiyse ...

Buyurun Sayın Birpınar.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Sayın Başkanım, çok değerli üyeler; efendim, şimdi, tabii ...

BAŞKAN – Özür dilerim, ben de sorulara ilave bir şey sorayım.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Buyurun efendim.

BAŞKAN – Şimdi, aslında bütün soruların cevabı da olan bir şey var. Bu, 3 Mayıs 2010’da yayınlanan, Yüksek Planlama Kurulunca kabul edilen İklim Değişikliği Ulusal Strateji Belgesi’ne göre sizin, gönüllü karbon piyasası oluşturulması, hidrolüğin ve rüzgârın teşvik edilmesi, enerji verimliliği potansiyelinin tespit edilmesi, binalarda enerji verimliliğinin yaygınlaştırılması, demir yolu ve

deniz yolu payının artırılması gibi bir sürü şeyleriniz var. Bunları ölçüyor musunuz? Aslında soruların hepsinin cevapları bu. Böyle bir şeyiniz var mı? Bu sorulara da cevap verirsiniz sevinirim. Ölçmüyorsanız bunu Komisyon olarak talep ettiğimizi lütfen gündemimize alın yani hiç olmazsa 2014' te ne hedef koyduk, şu anda neredeyiz diye çünkü çok önemli stratejiler belirlemiştiniz. Bunu da notlarınız arasına alırsanız veya varsa cevap verirsiniz sevinirim.

Buyurun.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, biz İklim Değişikliği Eylem Planı'nı, bütün ülkelerin yaptığı gibi biz de çok ciddi bir şekilde bunu yaptık. 2011-2023 arasında neler yapacağımızı bir eylem planı şeklinde açıkladık ve bunu yayınladık. Bunun içerisinde, mesela, çok önemli bir şey var. Yenilenebilir enerji kaynaklarımızın kullanımını yüzde 30'a -özellikle bu rüzgâr enerjisi ve güneş enerjisini- çıkarmamız gerektiğini ve 2023 itibarıyla da bunu yüzde 30'a çıkarmayı hedefliyoruz.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Şu anda kaç, rüzgâr artı güneş?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bunlar yüzde 3-4 civarında, daha yüksek değil. Bunun da önünün açılması gerekiyor.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Yüzde 30'u hangi zaman diliminde?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – 2011-2023 arasında yayınladık. 2023'e kadar, 2030'a kadar bunu çıkarmayı hedefliyoruz ve bununla ilgili de aslında çok enteresan bir durum var Sayın Başkan, değerli üyeler; Türkiye'de bu konuda yatırım yapmak isteyen hem yabancılar hem Türk müteşebbisler her geçen gün artmaya başladı ve Enerji Bakanlığına da bu konuda müracaatlar var. Onların, özellikle Enerji Bakanlığının bu konuda bunların önünü açıp, önündeki bürokratik engelleri açıp bunu teşvik de etmesi gerekiyor yani o noktada onların da çok ciddi sorumluluğunun olduğunu düşünüyoruz. Değilse, önümüzdeki süreçte yani doğal gaz çevirim santralleri veya bu tip termik santrallerle dünya bize müsaade etmeyecek. Özellikle termik santrallere önümüzdeki süreçte diyorlar ki "Bunları gündemden çıkarın, bu fosil yakıtların kullanımının artık olmaması gerekiyor." Özellikle Türkiye'den çıkan kömürlerin kalorilerin çok düşük olması, 2.500-3 bin kalori civarında olması, bu santrallerin zaten kullanımını da şey yapmıyor, daha çok ithal kömürle bu işler yapılıyor. İthal kömürün de sıkıntıları var çünkü oraya da çok ciddi para veriyorsunuz. Kalorileri 6 bin-7 bin kalori civarında ama onlarda da başka tür sıkıntılar var ama bunları önümüzdeki süreçte, ben değerli üyelerimize hak veriyorum, bu yenilenebilir enerjiyi bizim ülkemizde geliştirmemiz ve yüzde 30'lara, hatta yüzde 50'lere çıkartabilmemiz lazım. Orada şöyle sıkıntılar var: Biliyorsunuz, enerji depolanamıyor, en büyük sıkıntı orada. Yani, rüzgâr enerjisini rüzgâr varsa üretebiliyorsunuz, güneş enerjisini güneş olduğu zaman üretebiliyorsunuz. Bunların yanı sıra, hidroelektrik santral dediğimiz şey de aslında bir yenilenebilir enerji ama onda da aşırıya gittiğiniz zaman, işte, gördüğünüz gibi birçok küçük nehirlerde, derelerde, çaylarda fazla yaptığınız zaman, işte, can suyu bırakmadığınız zaman balıklara bu sefer, doğayı... Yani, her şeyin aşırılığında aslında sıkıntılar olduğunu görebiliyoruz. Dolayısıyla, sürdürülebilir bir şekilde doğayı koruyup kollamak gerekiyor. Çok aceleci davranmamak gerektiğini söylüyoruz.

Mesela, rüzgâr enerjisine yine karşı çıkan insanlar var, diyorlar ki: "Kuşlar göç yollarında bunlara çarpıyorlar. Dolayısıyla, bunlarla ilgili raporların alınması gerekiyor." Bu sefer gidiyorsunuz, o raporlar bu sefer olumsuz çıkıyor, o bölgelerde onların yapılmasına müsaade etmiyorlar veya ormanlık alanlarda bu sıkıntılar oluyor. Yani, dolayısıyla...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Müsteşarım, bu arada parantez için bir soru soracağım.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Buyurun efendim.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Bizim bu HES politikalarında aşırıya gittiğimiz söylenebilir mi?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Hidroelektrik santrallerde bizim son aldığımız karar, kesinlikle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak, özellikle ÇED raporlarında 10 megavatın altındaki hiçbir tesise bundan sonra müsaade etmeyeceğiz ve mevcut yerlerin hepsini de taahhütlerini... ÇED raporu dediğimiz şey zaten bir taahhütler zinciridir yani diyor ki: "Ben buraya hidroelektrik santrali yapacağım ve şu kadar can suyu bırakacağım, balık geçişi yerine müsaade edeceğim, şunu yapacağım, bunu yapacağım." Şimdi, inşaat daha yapılmadan evvel o bölgede yapılan bir çalışma, bir rapor bu bize gelen. Biz bunu, bu taahhütlerle kabul ediyoruz ve daha sonra inşaat biterken, yapılırken ve bittikten sonra baktığımızda eğer bunlara uyulmuyorsa her birine cezalar yazmaya başlıyoruz ki bu cezaların miktarları da ciddi manalarda arttı son dönemde. Dolayısıyla, biz bunları sürekli denetlemek mecburiyetindeyiz. Değilse, şimdi, hep şunu söylüyorlar, diyorlar ki: "ÇED raporu alınmadan yapıldı."

Mesela, Avrupa Birliği raporunda da var, diyorlar ki: "Üçüncü havaalanı ÇED raporu alınmadan yapıldı." Hâlbuki Avrupa Birliđinin 27'nci faslıyla ilgili yapılan şeylerde, çok enteresandır, biz üçüncü havaalanının ÇED raporunu Bakanlıkça 2012 yılında geçirdik yani bize geldi ve geçti. Bir tek üçüncü köprüyle ilgili daha evvelki, 1991 yatırım planlarında olduğu için onlara bir muafiyet var ama onun haricinde, hem nükleer santraller için... Ki yine aynı raporda diyor ki ısrarla, yine bir gazeteci köşesinde bunları da yazdı: "Nükleer santrallerin ÇED raporları yoktur." Hâlbuki o ikisinde de, hem Sinop'takinde hem de Mersin Akkuyu'dakinde ÇED raporları – Sinop'un ki daha gelmedi ama Akkuyu'nunki 3.500 sayfa olarak elimizde. Biz format olarak beğenmedik, geri gönderdik, hâlâ müzakereler devam ediyor ki bu en az bir altı yedi ay daha sürecektir ki bir senedir devam ediyor. "Bunlar ÇED raporu alınmadan yapılıyor." demesi bizi suçlamak oluyor.

SENA KALELİ (Bursa) – Kredi kurumları da bunu istiyor zaten.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIğI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Yani, bunlar olmadan zaten kredi alamıyorlar, öyle bir mecburiyet de var ve son dönemde de bu ÇED raporlarıyla ilgili Avrupalılar buraya gelip yatırım yaptığı zaman kendileri bunu talep ediyorlar. Yani, oradan kredi alabilmek için muhakkak buradaki bu raporları istiyorlar.

MELDA ONUR (İstanbul) – Yalnız, 10 megavatın altındakilerden istenmiyor bildiğim kadarıyla zaten. Belli bir megavatın altında muafiyet var.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIğI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Hayır efendim, 1 megavata kadar istiyoruz, 1 megavatın altındakilerden istenmiyor. Şu anda 1 ila 10 arası diye...

MELDA ONUR (İstanbul) – 1 ila 10 arasında bölge idarenin şeyine bırakılıyor herhâlde.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIğI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Proje tanıtım dosyası gibi, onu mu diyorsunuz efendim?

MELDA ONUR (İstanbul) – Yani, orada bir ihtiyari durum var 10 megavatın altında.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIğI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Biz sonunda 1'e kadar düşürdük limiti. Dolayısıyla, hepsi için istiyoruz ama biz prensip olarak, genel itibarıyla 10 megavatın altındakilere ÇED muafiyeti veyahut de "ÇED gereklidir" kararı verme, ÇED olumlu kararı vermeme noktasına geldik efendim.

MEHMET HİHAL KAPLAN (Kocaeli) – Yanılmıyorsam, bizim düzenlediğimiz bu son tasarıda -torba yasanın içerisinde geçti, hangisinde tam anımsamıyorum- 1997'ye kadar olan çevre düzenlemelerinde bir muafiyet getirildi. Hatta HES'lerle ilgili tekrar bunların mahkemeye çıkmasının önünü tıkadığı gibi bir durum. Siz de bahsettiniz, dediniz ki: "Havaalanı ve diğerlerini biz ÇED değerlendirmelerine aldık ama geriye dönük olarak..."

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIğI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – 1991 efendim, 1993 öncesi olan şeylerde bir muafiyet var çünkü onlar daha evvel yapılmış çünkü ÇED Yönetmeliđi zaten 1993'te çıktı.

MEHMET HİHAL KAPLAN (Kocaeli) – O mentalitede yani 1991 öncesinde yapılmış olsa da çevreye zararlıysa, olumsuz koşullar barındırıyorsa bunu niye muafiyetin dışında tutuyorsunuz?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIğI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Şöyle efendim, ondaki mantık şu: İki tane mantık var. 1993 öncesinde yapılan tesisler veya kurulmuş olan tesislerde siz ÇED raporu istemiyorsunuz çünkü kurulmuş tesis, bitmiş ve orada bir durum varsa ona diyorsunuz ki... Dünyanın her yerinde bu tip muafiyetler vardır Sayın Başkanım. Yani, şöyledir: Mesela, 1972 yılında Amerika'da, New Jersey'de bir olay yaşanıyor. New Jersey'de bir araziye konut yapıyorlar, çok güzel bir site yapıyorlar, bahçesi yeşil alan. Oradaki çocukların hepsi aynı hastalığa yakalanmaya başlıyor, 1972 yılında. Sonra bakıyorlar ki buradan geliyor hastalıklar, sonra bu çocukları alıyorlar -solunum yolu yetmezliğinden birkaç tanesi de ölmeye başlayınca aynı bölgenin çocukları- araştırma yapıyorlar. Meğer o bölgede eskiden bir fabrika varmış ve fabrika bütün atıklarını bahçesine gömmüş, kapatmış, yeşillendirmiş ve orayı da satmış, o konutlar yapılmaya başlanmış. Daha sonra buradaki gazlaşmadan dolayı o insanların ölmeye başladığını ve oraya onu gömenlere hiçbir şey yapamadı Amerikalılar. Çünkü o zamana kadar tehlikeli atık yönetmeliği yoktu Amerika'nın ve o günden sonra tehlikeli atık yönetmeliği ve onunla ilgili cezai uygulamalar getirildi. İşin enteresan tarafı, bizde de 2006 yılında -belki hatırlarsınız, ben o zaman İstanbul'un Çevre ve Orman Müdürüydüm, on sene orada görev yaptım- Tuzla Orhanlı'da zehirli varilleri bulmuştuk. Bulduğumuz zaman bir ilaç fabrikasıydı bunları gömen ve 2 bin tane varil vardı. Benim 2 tane çocuğum var, çok üzül müştüm, ağlamıştım. Çünkü bunlar yaklaşık yedi sene evvel gömülmüştü ve bazıları aşağıda dere vardı, derenin kenarına özellikle delinerek gömülmüştü ve içinde fenol vardı, arsenik vardı, kurşun vardı, cıva vardı ve bunlar dereye bırakılmıştı ve dereler de ileride seraları suluyordu. Belki de onu gömen insanların çocukları bir yerde, bir restoranda o serada yetişen

sebzeyi, meyveyi yemişti. Bunlar da insanlara sağlık dağıtması gereken bir ilaç fabrikasıydı. Çok enteresandır, bu ilaç fabrikasının satışları bu olaydan sonra 2 misli arttı Türkiye’de, yani azalmadı. Ve biz o gün savcılığa suç duyurusunda bulunduk ve hiçbir şey yapamadık bu insanlara. Çünkü, Türk Ceza Kanunu’nda çevre suçu diye bir suç yoktu. Ondan sonra TCK değişti ve TCK’ya çevreyle ilgili suç geldi, 181, 182’nci maddeler geldi ve işte hapis cezaları geldi. Şimdi daha da dikkatli olunmaya başlandı.

O zamana kadar Çevre Kanunu’nda, Sayın Başkanım, çok enteresandır, tam 5 defa beş hükümet eskitmişti, 5 defa kadük olmuştu. Sanayicinin baskısıyla geçmiyordu ve 2006’da varilleri bulduğumuz günün bir hafta sonrasında Medisten bir günde yeni hâliyle geçti Çevre Kanunu ve bizim elimizi çok kuvvetlendirerek geçti ve şu anda da cezalar... Geçenlerde İzmir’de, hatırlarsınız, bir kurşun fabrikasına -ki olayı da arz etmek istiyorum- yazılan ceza onun hak ettiği bir cezadır. Bir senedir ısrarla, onlara bizim söylememize rağmen oraya gömülen kurşunların yeraltı suyuna karıştığını, yeraltı suyunda şu anda o bölgede kurşun, cıva, fenol ve arsenik gibi ağır metallerin bulunduğunu, üniversite raporunu istemiştik. O rapor ortaya çıkar çıkmaz da o gün biz o cezayı yazdık oraya. Tarihin en büyük cezasıdır ki 5 milyon lira civarında bir cezaydı. Ama tabii, ceza yazmak da yetmiyor. Burayı bir şekilde, bizim ülkemizin insanı kendi bahçesine gömüyor.

METİN METİNER (Adıyaman) – Bu cezaya uymadığı zaman yaptırımınız ne?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Efendim?

METİN METİNER (Adıyaman) – Ceza kestik, uymadı. Buna rağmen devam etti, yaptırımınız ne?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Çevre Kanunu çok net şunu söylüyor, diyor ki: “2 misli yazılır. Eğer yine devam ederse 3 misli yazılır ve bundan sonra hep 3 misli olarak devam eder.” Daha da enteresani, aslında o bölgede eğer Çevre Kanunu’nda çok net şunu da söylüyor, diyor ki: “Yapar veya yaptırır.” Burayı temizlemesi için biz ondan iş termin planı istedik, “Nasıl temizleyeceksin?” diye. Bunu bir ay içerisinde bize sunacak, şu anda geliyor. Eğer temizlemezse devlet olarak orayı temizleriz ve bunun parasını da ondan alırız. Eğer parası yoksa araziyi satarız, tahsil ederiz. Yani o konuda Çevre Kanunu çok net bir şekilde ifade ediyor.

METİN METİNER (Adıyaman) – Bu şekilde yaptığınız örnekler var mı yani, bu şekliyle yaptığınız?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bu şekilde yaptığımız örnek, 2006 yılında efendim, biz Tuzla’daki varilleri İZAYDAŞ’la beraber geldik İstanbul Valiliği olarak biz temizledik, bizim elemanlarımızla, bizim ekiplerimizle ve bütün maliyetleri yani bizim evden çıkıp oraya gidip benzin paramızı, şoförümüzün maaşını dâhil, çok enteresan, profesyonelce hesaplattık ve bunun parasını o şirketten tahsil ettik. Bunun parasını biz aldık, dolayısıyla örnekleri var. Biraz zaman alıyor ama devlet alacağına şahin olduğu için bunu belli bir süre sonra muhakkak alıyor. Dolayısıyla, öyle bir örneği ben şahsen burada yaşadım.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Ben son bir soru soracağım.

BAŞKAN – Arkadaşlar bir dakika.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – İşçim yanarken sorayım.

BAŞKAN – Bir dakika, ben daha söz vermedim, bir saniye.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Başkanın demokrasi anlayışına hayranım.

BAŞKAN – Hemen demokrasiye geçiyorum.

Benim istirhamım şu: 1 saat 45 dakikadır konu tabii çevre olunca hassasiyete teşekkür ediyorum. Soruları soralım, bir de Sayın Müsteşarım, sorulara çok net, kısa lütfen...

Sayın Kaplan, buyurun.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Efendim sorum şu: Çevre Bakanlığı, Türkiye’de henüz yeni yeni 2000’li yıllardan sonra oluşmaya başlayan bir kültürle yeni yeni yasal bir düzenleme var ama en çok kirleticilerin başında enerji var, enerjinin elde edilmesi sırasındaki olaylar var. Şimdi, demin siz bir şey söylediniz, dediniz ki: “Yenilenebilir enerjide özellikle, rüzgâr ve güneşle ilgili Enerji Bakanlığı teşvik veriyor.” Dünyayı kirlilememek adına, iklim değişikliğine sebep olmaması adına, geleceğimiz olan bu toprakları korumak adına Çevre Bakanlığı neden böyle bir teşvike öncülük yapıp siz dayatmıyorsunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Kaleli...

Çok özür dilerim önce Soydan’a verelim, çünkü bir vukuat oldu, arkadaşımız mağdur, buyurun.

MUSTAFA SERDAR SOYDAN (Çanakkale) – Geçen toplantıda benim bir ihbarım olmuştu. Çanakkale, Biga ilçesinin Karabiga beldesinde yapımı süren bir termik santral vardı. Mahkeme kararıyla yapımı durduruldu. Buna rağmen çalışmalar devam ediyor. Geçen seferki arkadaşına ihbar etmişim, tekrar size bunu ifade ediyorum ve bunun sonucunu bekliyorum. Durdurulmasına rağmen hâlâ çalışmalar devam ediyor. Jandarma baskınında da söyledikleri şu: “Ya, bizim arabalarımız boş durmasın diye geziyor çalışma sahasında.” Söyledikleri bu.

İki: Orman ve Su İşleri Bakanlığına sormuştum, Bayramiç bölgemizde maden çalışmalarından dolayı birçok köyün suyu zehirlenmişti, içilemeyecek nitelikte raporlar var. Buna rağmen, Bakanlık hiçbir... Tabii, bu konuda Orman ve Su İşleri sorumlu tahmin ediyorum ama size de bu konuda bilgi vermek istiyorum. Bayramiç ilçemizin birçok köyünde yapılan tahlillerde sularının içilemez nitelikte olduğu belirlenmiş ama top özel idareye atıldı. Bakanlık bu konuda ne yapacak?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kaleli, buyurun.

SENA KALELİ (Bursa) – Sayın Başkan, biz nisan ayında, sanıyorum nisan ayıydı, ÇED muafiyetiyle ilgili buraya bir konu gündeme gelmişti, biz de şehrimizi koymuştuk. Ama şimdi görüyorum ki 3 Ekim 2013 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmelikte 23 Haziran 1997 tarihinden önce kamu yatırım programına alınmış olup 29 Mayıs 2013 tarihi itibarıyla planlama aşamasını geçmiş, ihale süreci başlamış olan üretim veya işletmeye başlamış olan projeler çevresel etki değerlendirme kapsamı dışındadır. Bunlar neyi içeriyor, hangilerini kapsıyor?

BAŞKAN – Herhâlde İzmir Otoyolu zannedersen ama birazdan dinleyeceğiz.

Buyurun Sayın Metiner.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Sadece Sayın Müsteşarımızın bir konudaki görüşünü, değerlendirmesini merak ediyorum. Yanılıyorsam, yanlış biliyorsam düzeltiniz lütfen. Sanıyorum, bu HES’lerle ilgili gerekli izni Enerji Bakanlığımız veriyor ama denetimini Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız yapıyor. Doğru mu?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Yani hidroelektrik santralleriyle ilgili ÇED raporları bize sunulduğu için bizimle ilgi kuruyorlar efendim ama izinleri, ruhsatları tabii orası veriyor.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – O zaman sizden öğrenmek istediğim şey şu, gerekirse bunun yasal altlığını oluşturmamız açısından soruyorum.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Buyurun efendim.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Bunun tek bir bakanlıkta toplanmasının önemine ve gereğine inanmaz mısınız? Yani niye iki ayrı bakanlıkta toplansın bu?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – 2 değil 3 bakanlık.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Bunun bir tek bakanlıkta toplanması gerektiğine inanıyorsanız bizi ikna edin, biz de hiç değilse bürokratik engelleri ortadan kaldırmak için milletvekilleri olarak belki yapılması gerekenleri yaparız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Kahveci, buyurun.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Çevre Bakanlığının çok değerli temsilcileri ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Sayın Başkanımız genellikle oturumlarda muhalefete çok ciddi bir şekilde torpil geçiyor.

Şimdi, gerçekten, bugünkü gündemimizdeki konularla ilgili bu süreçlerde hep olan bir arkadaşınız olarak ben şöyle kısaca bir özet de yapmak istiyorum. Gerçekten, şimdi, dünyadaki küresel karbon dengesi bozulması paralelinde bir iklim değişikliği artık dünyamızı tehdit eden en önemli çevresel felaket hâline geldi. Senaryoya göre önümüzdeki yıllarda, bazıları önümüzdeki elli yıl içerisinde, bazıları önümüzdeki yüz yıl içerisinde dünyanın 2 derecenin üzerinde ısınacağından bahisle, olabilecek büyük çevresel felaket senaryolarından bahsediyorlar. Şimdi, bu dünyadaki küresel karbon dengesi salınımla emilim arasındaki bir denge. Buna baktığımız zaman, dünyada en büyük karbon salınımı fosil yakıtlardan kaynaklanıyor. Bunun dışında, baktığımız zaman da en büyük emilim de doğadan, ormanlardan, sulardan, okyanuslardan. Bu ikisini, salınımla emilimi şu anda karşılaştırdığımız zaman 3,2 gigatonluk bir açık var yani salınım fazla. Tehlike de zaten buradan geliyor. İşte, bu tehlikeyi gören uluslararası bir süreç başlatıldı ve bunun adı da... Biliyorsunuz, Kyoto Protokol’üyle bu netleşti.

Şimdi, Türkiye'nin burada -birinci cetveldeki ülkeler, ikinci cetveldeki ülkeler- birinci cetvelde yer almasının en önemli nedeni Türkiye'nin OECD ülkesi olması. Türkiye'nin 2009'da, yine, Kyoto Protokolü'ne taraf olmasının en önemli nedenlerinden bir tanesi, Çevre Fası'nın da açılmasında en önemli enstrümanlardan bir tanesi Kyoto Protokolü çünkü Kyoto Protokolü'nün en büyük savunucusu olan ülkeler AB ülkeleri. Dolayısıyla, Türkiye AB'ye girmek istediği zaman Çevre Fası'nı açtığı anda, Kyoto Protokolü'nü de Türkiye'nin imzalamasıyla birlikte Türkiye'nin biraz daha öne açıldı. Ama tabii ki baktığımız zaman en büyük kirletici olan Amerika, Çin, Hindistan'a kadar birçok ülke de gelişmelerine engel olacağı, bunun mali bilançosuna kadar birçok varsayımlardan hareketle Kyoto Protokolü'ne taraf olmadılar.

Yani, şimdi bizim şu anda önümüze gelen süreçte bunlara bir opsiyon daha tanıyorlar: Birinci Fası'da 2008-2012'yi, bu süreçte kimse 1990 yılındaki salınımını yüzde 5'in altına birçok ülke düşürmedi. Zaten bunu kabul eden de 39 tane ülke. Protokolü imzalayan 169 tane ülke ama bu taahhütte bulunacak olan ülke 39 tane ülke. Şu anda bu anlaşma bunlara bir sekiz yıllık, 2020'ye kadar bir opsiyon tanıyor. Ama Türkiye önemli bir şey yaptı, Türkiye İklim Değişikliği Eylem Planı'nı hazırladı ve burada fasıl fasıl tarım ne yapacak, yani küresel iklim değişikliğine karşı tarım alanlarında ne yapılacak, orman alanlarında ne yapılacak, ulaşımda ne yapılacak, enerjide ne yapılacak, konutlarda ne yapılacak gibi bunu stratejik eylem planında Türkiye bunları hazırladı. Ancak bu anlaşma bize herhangi bir yükümlülük getirmiyor, prestij ve imaj açısından belki bize bir yardımcı olacak ama Türkiye'nin gelişmesine, sürdürülebilir kalkınmasına herhangi bir olumsuz etki olmayacağından dolayı anlaşmanın lehinde olduğumuzu bildiriyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Osman Bey gene Hükümet adına konuştu ama Hükümetten biz gene cevabımızı alalım.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bu, özellikle teşviklerle ilgili, tabii, gönlümüzden geçiyor ama bizim Bakanlığımızın parası yok, yani hakikaten parası yok. Bizim sadece geçen senelerde teşvik olarak verdiğimiz şöyle bir para var: İyi arıtma tesisi çalıştıran organize sanayi bölgelerine veya büyükşehir belediyelerinin veya İSKİ gibi, ASKİ gibi tesislerin yarı parasını, elektrik parasını biz veriyoruz. Yine, teşekkür ediyoruz, sizlerin geçirdiği bir kanunla bunu yapıyoruz. Dolayısıyla, bu noktada bir şey yok. Bisiklet yollarına teşvik veriyoruz, belediyelere çevre kirliliğinden para dağıtıyoruz ama bu manada, özellikle bu teşvik konusu keşke olsa, Bakanlık olarak biz verebilsek. Ama bunun, bence, yine de -tekrar söylüyorum- yani Enerji Bakanlığı tarafından bu işin teşvik edilmesi lazım çünkü bedava enerji, yani rüzgâr, güneş, bunlardan daha fazla faydalanmak için Enerji Bakanlığının daha yoğun çalışması ve daha ileri adımlar atması, hatta daha yeni teknolojileri ülkemize getirmeye çalışması gerektiğine inanıyorum ve bunun böyle olması lazım diyorum. Çünkü bazı, böyle, özellikle fosil yakıtlarda ve bu tip dışa bağımlı doğal gaz termik santralinde ısrar ettiğimiz sürece bu bağımlılık devam edecek. Ama termal enerji gibi, güneş enerjisi gibi, rüzgâr enerjisi gibi, hatta hidroelektrik enerjisi de tabii bunların içerisinde, çünkü o da yenilenebilir bir enerji kaynağı aşırılığa gitmediği sürece; bunların üzerinde tartışmak lazım. Dünyada aslında barajlara da karşı çıkanlar var. Hâlbuki, ben bir baraj profesörü olarak söylüyorum, yani o da doğal dengeyi bir şekilde bozuyor. Yani suyun akışını... İnsanın müdahale ettiği, betonun döküldüğü her yerde aslında doğaya zarar vermeye başlıyorsunuz demektir.

Yani gelişen ülkelerin de... Biz gelişmişlik olarak da hep betonlaşmayı anlıyoruz. Aslında, biraz daha bunun böyle olmadığını da önümüzdeki süreçte görmemiz gerekiyor. Dedğim gibi, en azından çocuklarımıza, bizim neslin, bizden önceki neslin, belki dedelerimizin de onlara bir özür borcu var ve Türkiye'de bizim her iki kişiden birisini muhakkak çevreci yapmamız lazım ki bu meseleleri de çözelim. Yani, neden bunu söylüyorum? Çünkü sokaklara bakıyorsunuz, Avrupa'da hiç kimse sokağı kirletmiyor, biz kirletiyoruz. Denizlerimizin kirliliğine bakıyorum, inanmıyorum çünkü mavi tura çıkan tekneleri bu sene hep yakaladık. Yedi gün boyunca mavi turlar tekneye çıkıyor, bütün biriktirdiği atıklarını denize boşaltıyor, o koylara. Yani o kadar zor ki işimiz. Ve denizin kirliliğinin kaynağının yüzde 80'i karaya atılan çöpler, yağmurla birlikte denize gidiyor. Dolayısıyla, bizim bu konuda teşvikleri muhakkak artırmamız lazım. Haklısınız, ben size hak veriyorum ama Bakanlığın bu konuda parası yok ama biz önünü açıyoruz. Bu tip işleri çok hızlı bir şekilde... Güneş enerjisi, rüzgâr enerjisinde Bakanlığımız bürokratik olarak hiçbir engel koymuyor, teşvik ediyor. Muhtemelen Enerji Bakanlığının veya EPDK'nın bu işleri hızlı bir şekilde takip etmesi gerekiyor.

Sayın Metiner'in sorduğu, efendim, "Tek bir bakanlıkta birleşebilir mi?" sorusu var. Aslında tek bir bakanlıkta birleşmiş durumda. Bizim Bakanlıktan ÇED raporu almadan bu faaliyetlerin hiçbirinin başlaması mümkün değil. Sadece, zaman zaman bunlara muafiyetler getirilmesi sıkıntısı var. Onun haricinde, aslında, ÇED raporu toplantılarında, Sayın Vekilim, bütün kurumlar geliyorlar. Bu masanın 2 misli büyüklüğünde... Tarım Bakanlığından tutun, Enerji Bakanlığından, bütün bakanlığın yetkilileri geliyorlar, bunlara İDK toplantıları diyoruz biz ve bu toplantılarda her bir kurum önceden bu raporları alıyor, dağıtılıyor, ki şu anda bunu biz elektronik olarak

yapıyoruz, hiçbir kâğıt kullanmıyoruz. ÇED raporlarında elektroniğe geçtik, e-ÇED durumunda. Bütün raporlar bize elektronik olarak geliyor, elektronik olarak bütün kurumlara dağıtılıyor. O kurumlar bunları okuyor, raporları elektronik olarak geliyor ve herkes fikrini de belirtiyor, çekincelerini koyuyorlar. Bunların, hemen hemen bir konsensüs olmadığı sürece... Devlet Su İşleri bir projeye itiraz ediyorsa o proje zaten geçmiyor. Yani onunla ilgili taahhütleri verecek. Ama bunların hepsi, dediğim gibi, taahhütler zinciri. Diyor ki adam: "Ben burada şuna yapacağım, bunu yapacağım." ÇED raporundan daha ziyade, o rapordaki taahhütlerin yerine getirilip getirilmediğinin takip edilmesi, yani izleme ve denetlemenin iyi yapılması gerekiyor. Bunu yapmamız gerekiyor. ÇED raporlarını alın, Türkiye'deki hepsi, ÇED raporlarının yüzde 99'u mükemmeldir, mükemmel hazırlanmıştır.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – O denetleme yetkisi sizde, değil mi?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bu denetleme yetkisi çevre ve şehircilik il müdürlüklerinde ve aynı zamanda ÇED İzleme ve Denetleme Genel Müdürlüğünde ama çok hızlı bir şekilde, özellikle geçtiğimiz on senede hem sanayide gelişmekte olan ülke olduğumuz için inanılmaz büyüyor. Ve Bakanlığımızın eleman sayılarında ciddi sıkıntı var, onların artırılması lazım, denetimin çok yoğun artırılması lazım. Belediyelere biz Bakanlık olarak yetki veriyoruz ve konularımız o kadar büyük ki yani gece, işte, Reina'nın denetimi de bizde, hidroelektrik santralının denetimi de bizde ve hep aynı ekiple bunları yapmak zorundasınız. Dolayısıyla, bunların bir merkezde toplandığını zaten biliyoruz yani ama onlar... Dünyanın her yerinde de böyledir Sayın Vekilim, Enerji Bakanlığı nükleer santrali talep eder, ister; Çevre Bakanlığı da buna karşı durur, yanında olmaz. Yani der ki: "Biz bu işe karşıyız." Nasıl konuşur? Der ki: "Enerji Bakanı beni, Enerji Bakanının bürokratları benim bürokratlarımı nükleer santralden çıkacak atıkların nasıl bertaraf edileceği noktasında ikna ederlerse biz bu olaya karşı olmayız." der. "Yanıdayız." demez. Yine, "karşı olmayız" demekle "yanında olmak" arasında ciddi fark var.

MELDA ONUR (İstanbul) – Bu karşılığı ben hiç görmedim Türkiye'de.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANI ZAFER ATEŞ – Yok, yani, dünyadan örnekler vermek istiyorum. Daha bizde öyle bir santral başlamadı ama bir şekilde bunların da tedbirlerinin iyi alınması... Çevre Bakanlığı her zaman için, genel itibarıyla bu işlere hep dur demesi gereken bir bakanlık. Enerji Bakanlığı da "Ben bunu yapacağım." diye isteyen bir bakanlık olacak. Dolayısıyla bu çatışmanın yürümesi lazım. İkisinin çok iyi anlaşması ülkenin menfaatine değildir. Yani onu söylemek istiyorum enerji konusunda.

Başka bir soru var mıydı?

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Ben birkaç soruya cevap vereyim.

Niye GES? Yani güneş enerjisiyle ilgili Sena Hanım sormuştu. Ablacığım, iki tane sebebi var. Bir: Türkiye çok toz alan bir ülke. Dolayısıyla bu şeyin üzerine, camlar var ya o cam gibi görünen şeylerin üzerine toz geldiğinde enerji verimliliği düşüyor, birisi bu.

İkincisi: Bir rüzgârgülü diktığınızde, şu anda 5 megavata kadar var, zannederseniz 8 megavata kadar yapıldı. 1 megavat için 10 dönüm araziyi kapatmanız gerekiyor yani 5 megavat için 50 dönüm araziyi tamamen bu güneş panelleriyle kapatmanız gerekiyor. Bu inanılmaz bir, özellikle Türkiye gibi bir ülkede... Yani Mersin, düşünülen, en çok güneş alan yerler burası, oraları tarım arazileri, Adana, Mersin, Antalya filan. Böyle bir problemimiz var. Birisi bu.

Üçüncüsü: Doğal gazla ilgili, yine, Sena Hanım sordu, ben rakamları söyleyeyim: 2000 yılında Türkiye'deki doğal gaz harcaması yüzde 17, birincil enerji tüketimindeki harcamalarımız; şu anda, 2013'te yüzde 32'ye gelmiş durumda, yani artmış durumda. Petrol yüzde 41'den yüzde 26'ya düşmüş durumda, kömür yüzde 28'den 31'e çıkmış durumda, hidroelektrik 4'tü, yenilenebilir enerji ilave olarak 4'te duruyor; 0,3 gibi.

Tabii, muhalefetteki arkadaşlarım sadece CHP'li olduğu için bu şeyi bitirdikten sonra bir şey söyleyeceğim ama onları inşallah resmî toplantıdan sonra söyleyeceğim.

Şimdi, iki şey: Burada üzerine çay dökülen arkadaşlarımız var. Şimdi, geçen toplantıda da döküldü, Sayın Ertuğrul Günay'ın üzerine döküldü, şimdi Sayın Soydan'ın üzerine. Bu iki arkadaşın, bu mağdur arkadaşlarımızın ikisinin de sorusu oldu. Geçen, Sayın Günay sordu, dedi ki: "İzmir ve Ege Bölgesi'ndeki kapatılan maden ocaklarını rehabilite edilmeye ilgili bir bilgi istedik Bakanlıktan. Ben çok kibar bir adamım yani buradaki demokrasiyi görüyorsunuz ama bu bilgi eğer bir daha gelmezse bir dahaki toplantıda..."

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Bu Bakanlıkta değil, Çevre Bakanlığı değil, o Orman ve Su İşleri Bakanlığında...

BAŞKAN – Öyle mi, onlar mı söyledi?

Yine kurtardınız yani, yine kurtardınız.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Hayır, Çevredeki arkadaşlarımız değil, oradan sorumlu olan Orman ve Su İşleri Bakanlığı.

BAŞKAN – Peki, kurtulduk ama... Neyse, siz de takip edin inşallah çevre açısından.

İkincisi: Bu Ulusal Strateji Belgesi'yle ilgili bilgi istiyoruz. Sayın Soydan'ın sorusuyla beraber.

Ve üçüncüsü de, geçen biz -sanırım, bir ay önceydi galiba- bir Almanya seyahati yaptığımızda şunu gördük: Dünya artık düzenli depolamalarından vazgeçiyor yani atık depolamalarından vazgeçiyor. Çöpü de çöp olarak algılama yerine ham madde olarak algılayan bir tesis kurarak topyekûn onu geri kazanmaya geçtiği bir dönemdeyiz. Bu konuda Türkiye'nin... Biz bu konuyu gerçi Başbakanlığa yazdık, yani genelde tespitlerimizi Başbakanlığa yazdık, Başbakanlık üzerinden, ilgili bakanlıklar çalışsın diye. Herhangi bir değerlendirme ve düzenlemeniz varsa onunla ilgili bir hazırlık olursa sevinirim.

Görüşmelerimizi burada tamamladık. Eklenecek bir şey yoksa tasarımın tümünü...

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANI ZAFER ATEŞ – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Dışişleri mi var?

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANI ZAFER ATEŞ – Sayın Başkanım, çok affedersiniz.

Dışişleri Bakanlığına da bir iki soru vardı, onu, uygun görürseniz...

BAŞKAN – Özür dilerim, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANI ZAFER ATEŞ – Estağfurullah efendim.

“Türkiye kendini nerede konumlandırıyor?” sorusu vardı efendim, bu ek sistemine baktığımızda.

Çok özet, şunu arz edeyim efendim, şimdi, sözleşmenin dayandığı mantalite şu: 1992 yılında -demin söylediğim gibi- bir fotoğraf çekilmiş. Oraya 40 ülke ve artı Avrupa Birliği Komisyonu “Ek 1” olarak yerleştirilmiş. Bu Ek 1 ülkeleri iklim, sera gazı azaltımında ön alması beklenen ülkeler. Şimdi, Türkiye buraya OECD üyesi olarak konulmuş fakat Türkiye... Aslında BM sistemi içinde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bir tanımı yok, çeşitli göstergeler ortaya konuyor. Dünya Bankası verilerine göre, efendim, Türkiye orta üst grubunda yer alan bir gelişmekte olan ülke. Biz bundan hareketle... Yani pek çok enerji alanında yatırımı, işte, alt yapı alanında, ulaşım alanında yatırımını henüz tamamlamamış fakat önemli atılımlar yapmakta olan bir ülke. Şimdi, bu çerçevede, biz Türkiye'yi iklim değişikliği müzakereleri bağlamında bir gelişmekte olan ülke olarak tanımlıyoruz. O yüzdendir ki Ek 1'den çıkarılmadık, talep ettik biz bunu. Yani Ek 1 ve Ek 2 var, bir de Ek 2 ülkeleri var, bu, bunun daha küçük bir grubu. Onlar da gelişmekte olan ülkelere mali yardım yapması beklenen ülkeler, hem azaltım yapacak, öncü olacak hem de diğerlerine yardım edecek. Biz Ek 2'den çıkarıldık fakat Ek 1'de muhafaza edildik.

Şimdi, bizim beklentimiz: İşte, “Bu eklere dayalı sistem güncelliğini yitirmiştir.” diyoruz çünkü başka ülkeler de var yani işte, Çin'i, Brezilya'sı, Güney Afrika'sı, Hindistan'ı. Bizim yaklaşımımız, biz elbette ki planlamamızı yapacağız, azaltım taahhüdü olmasa bile çeşitli projeksiyonlarımızla biz ne kadar sınırlandırma yapabiliriz onu hesaplayacağız. Mesela, Türkiye 1990 yılından 2011 yılına kadar “business as usual” dediğimiz yani “Hiçbir önlem alınmasaydı nereye gelirdik?” senaryosuna göre yüzde 21 azaltımı zaten sağlamış durumdayız. Bu trendi devam ettirmeye çalışacağız. Fakat söylediğimiz, dediğim gibi, bu eklere dayalı sistem güncelliğini yitirmiştir.

MELDA ONUR (İstanbul) – Tekrarlar mısınız o rakamı.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANI ZAFER ATEŞ – Yüzde 21 efendim. 1990 ile 2011 arasında, mesela, eğri şöyle olacakken yüzde 21 daha aşağıda. Bir emisyon sınırlandırması söz konusu. Yani emisyon artışı var.

MELDA ONUR (İstanbul) – Tamam, peki, 1990 yılında 100 kabul edildiğinde 2011 yılında 224. Doğru mu?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANI ZAFER ATEŞ – Fakat işte o daha da fazla olacaktı. Yani alınan önlemlerle, özellikle, işte, yenilenebilir enerji...

BAŞKAN – 600 olacağına 400 oldu. öyle mi?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANI ZAFER ATEŞ – Evet.

Yani bu trendi devam ettirmek önemli.

Bir de efendim, bir şeyi arz edeyim: Yani, şimdi, iklim değişikliği aslında sadece iklim değişikliği değil. Şu anda müzakere edilen unsur, dünyada sosyoekonomik sonuçlar doğuracak olan bir kalkınma modelinin müzakeresi aslında. Demin Sayın Müsteşarım da onu söyledi, yani bir tarafta tarihsel sorumluluğu olan ülkeler, diyorlar ki öbürlerine: “Siz büyümenizi yavaşlatın.” Çünkü kendileri, yani amiyane tabirle, ununu eleyip eleğini asmış olan ülkeler.

O yüzden, bunu, yani, mesela kabinde baktığımız zaman, bu en az on bakanı birden ilgilendiriyor. O yüzden, orada bir, aslında, hani, çıkar çatışması -diyeyim amiyane tabirle- söz konusu. Yani Enerji Bakanlığının bir enerji güvenliğini sağlamaya yönelik politikaları var, Ulaştırma Bakanlığının çeşitli altyapı projeleri var ama mesela Çevre Bakanlığımızın kendine göre kriterleri var. Bunların, bir ulusal çıkar boyutunda, hepsinin bir yerde kesişmesi fakat bu yapılırken de yani kalkınmanın iki diğer boyutu olan insan ve çevre boyutunun da ihmal edilmeden yapılmasının önem taşıdığını arz etmek isterim efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Peki, arkadaşlar, tasarımı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Gündemimizde görüşecek başka bir madde olmadığından toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 11.36